

Lietuvos Respublikos diplomatinė atstovybė JAV
AKTUALIOS EKONOMINĖS INFORMACIJOS SUVESTINĖ

2024 m. sausio mėn.

Dvišalis Lietuvos ir JAV bendradarbiavimas	
<p>Lietuvos ekonomikos ir inovacijų ministrė A. Armonaitė sausio 29 – vasario 2 d. lankėsi Kalifornijoje, kur vyko susitikimai su potencialiais investuotojais ir partneriais – įmonių „Plug and Play“, „SpaceX“, „Keeta“, „Dexcom“, „Mind the Bridge“ vadovais, „Unity“ ir „Anduril“ atstovais.</p> <p>Ministrė vienoje didžiausių lazerių technologijų parodoje „Photonics West 2024“, kurioje šiemet dalyvavo net 23 Lietuvos lazerių sektoriaus įmonės, pirmą kartą istorijoje pristatė Lietuvos nacionalinį standą. Be to, parodos metu vykusioje „SPIE Prism Awards 2024“ ceremonijoje fotonikos „oskaru“ apdovanotas Lietuvos įmonės EKSPLA sukurtas industrinis femtosekundinis lazeris „FemtoLux 30“. Prestižinis laimėjimas įvertino "Ekspla" inovacijas ir įtvirtino Lietuvos pasaulinę lyderystę lazerių srityje. „Photonics West 2024“ vyko sausio 30 – vasario 1 d. San Franciske.</p> <p>Sausio 31 d. Silicio slėnyje, Kalifornijos valstijoje, atidarytas inovacijų centras „InnoHub Lietuva“, kuris padės Lietuvos inovatyviems verslams megzti ryšius ir plėtoti naujas partnerystes JAV.</p>	<p>EiMin</p> <p>EiMin Laser Focus</p> <p>Inovacijų agentūra</p>
<p>Šiaurės Amerikos ir Lietuvos verslo forumas vyks 2024 m. kovo 6-7 d. Niujorke. Jo tikslas – skatinti prekybinius ir investicinius ryšius tarp Lietuvos ir Jungtinių Amerikos Valstijų ir Kanados, suburti Lietuvos ir Šiaurės Amerikos verslo lyderius ir profesionalus abipusiai naudingiems verslo projektams Šiaurės Amerikoje ir Lietuvoje. Šių metų forumo fokusas – technologijos, pokyčiai skirtingose industrijose, dirbtinio intelekto kuriamos galimybės ir potencialūs iššūkiai. Dėl Niujorko miesto specifikos, daug dėmesio susilauks finansų industrija, profesionalių paslaugų sektorius. Išsamesnė informacija ir registracija į renginį yra čia.</p>	<p>NALB Forum</p>
<p>Global Access Program. Kalifornijos universitetas Los Andžele (UCLA) kviečia Lietuvos įmones dalyvauti 2024 m. Global Access programoje. Programa siekiama padėti užsienio kompanijoms ir jų produktams įsilieti į JAV rinką. Paraiškų teikimo terminas – 2024 m. balandžio 1 d., projekto startas – 2024 m. liepos 19-21 d., rezultatų pristatymas – 2024 m. gruodžio 7 d. GAP programoje dalyvavusių įmonių, taip ir iš Lietuvos, atsiliepimai yra čia. LR Generalinio konsulato Los Andžele komanda yra pasirengusi suteikti daugiau informacijos šia tema, tad drąsiai kreipkitės kas domisi ir mes suvesime su atsakingais žmonėmis.</p>	
Bendra ekonominė informacija	
<p>BVP. Remiantis Ekonominės analizės biuro paskelbtais išankstiniais duomenimis, JAV realusis bendrasis vidaus produktas (BVP) 2023 m. IV ketv. padidėjo 3,3 proc., III ketv. realusis BVP padidėjo 4,9 proc.</p> <p>2023 m. metinis BVP augimas siekė 2,5 proc., 2022 m. BVP augo 1,9 proc. 2023 m. BVP augimą daugiausia lėmė augęs vartojimas (ypač sveikatos apsaugos paslaugų, laisvalaikio ir automobilių sektoriuose), didesnės vietos, valstijų ir federalinių įstaigų išlaidos, didėjęs prekių ir paslaugų eksportas ir kt. Mažėjo išlaidos gyvenamųjų namų statybai ir pardavimams, mažėjo investicijos į atsargas, todėl traukėsi didmeninė prekyba. Mažėjo prekių importas.</p>	<p>Bureau of Economic Analysis</p>

<p>Darbo rinka. Sausio mėn. JAV buvo sukurta 353 tūkst. naujų darbo vietų, nedarbo lygis liko stabilus – 3,7 proc. Darbo vietų skaičius didėjo verslo paslaugų, sveikatos apsaugos, mažmeninės prekybos, socialinės pagalbos srityse, mažėjo – kalnakasybos, karjerų eksploatavimo, dujų ir naftos išgavimo industrijose. Nors nedarbo lygis išlieka žemas, darbdaviai mažina piniginių premijų mokėjimą savo darbuotojams: sausio mėn. vidutinė darbuotojams išmokėta piniginė premija buvo 21 proc. mažesnė nei prieš metus. 2023 m. lapkričio mėn. darbuotojų, savanoriškai išėinančių iš darbo, rodiklis sumažėjo iki žemiausio lygio nuo 2020 m. rugsėjo mėn. Kadangi darbuotojai mažiau pasitiki savo galimybėmis susirasti kitą darbą, darbdaviai darosi ne tokie dosnūs. 2023 m. IV ketv. darbo našumas padidėjo 3,2 proc.: gamybos apimtys padidėjo 3,7 proc., darbo valandos pailgėjo 0,4 proc. Lyginant 2022 m. IV ketv. duomenis, per metus darbo našumas padidėjo 2,7 proc.</p>	<p>Bureau of Labor Statistics Bureau of Labor Statistics Chicago Tribune</p>
<p>Infliacija. Vartotojų kainų indeksas (VKI) 2023 m. gruodžio mėn. padidėjo 0,3 proc., palyginus su 0,1 proc. padidėjimu lapkričio mėn. Per pastaruosius 12 mėn. VKI padidėjo 3,4 proc. Gamintojų kainų indeksas (GKI) 2023 m. gruodžio mėn. mažėjo 0,1 proc., lapkričio mėn. mažėjo 0,1 proc., spalio – 0,4 proc. Per metus GKI pakilo 1 proc. Prekių kainų mažėjimą lėmė staigus 12,4 proc. didmeninės dyzelino kainos kritimas. Pvz., lengvųjų automobilių kainos sumažėjo 3 proc., o šviežių kiaušinių kaina – beveik 21 proc. Paslaugų kainos praėjusį mėnesį nepakito.</p>	<p>Bureau of Labor Statistics Chicago Tribune</p>

Technologijos, inovacijos, mokslas	
<p>Technologijų paroda. Sausio 9-11 d. Las Vegase (JAV) vyko didžiausia pasaulyje technologijų paroda „Consumer Electronics Show“ (CES), pristatanti naujausias tendencijas technologijų srityje. Paroda pritraukė daugiau nei 4300 dalyvių, pristatiusių inovatyviausius produktus ir paslaugas, ir sulaukė daugiau nei 135000 lankytojų. Parodoje prisistatė ir lietuviškos įmonės: klajoklinio nervo stimuliatorių sukūrusi „Pulsetto“ bei sveikatos technologijų startuolis „Carelybot“.</p>	<p>PR News Wire</p>
<p>Puslaidininkiai. Sausio 4 d. JAV prekybos departamentas pranešė, kad planuoja kompanijai „Microchip Technology“ (MCHP.O) skirti 162 mln. USD valstybės dotacijų, kad padidintų puslaidininkių ir mikrovaldiklių (MCU), svarbių vartotojų ir gynybos pramonei, gamybą JAV. Šios lėšos leis „Microchip Technology“ plėsti veiklą ir patrigubinti brandžių puslaidininkinių lustų ir mikrovaldiklių gamybą dviejose JAV gamyklose Oregono (skirta 72 mln. USD) ir Kolorado (skirta 90 mln. USD) valstijose. JAV valdžia tokia parama siekia sumažinti priklausomybę nuo užsienio gamybos.</p>	<p>Reuters</p>
<p>Medicinos mokslai. Buvęs Los Andželo prekybos centras „Westside Pavilion“ bus pertvarkomas į naują Kalifornijos universiteto Los Andžele (UCLA) mokslo ir tyrimų centrą. UCLA ketina steigti biomedicininį tyrimų centrą, kurio tikslas - spręsti vėžio gydymo ir pasaulinių pandemijų prevencijos klausimus. UCLA tyrimų parke įsikurs du daugiadisciplininiai centrai, kuriuose daugiausia dėmesio bus skiriama imunologijai ir imunoterapijai, taip pat kvantiniam mokslui ir inžinerijai. UCLA pastatą įsigijo už 700 mln. JAV dolerių.</p>	<p>LA Times</p>
<p>„Ford“. Dviejų JAV Kongreso komitetų pirmininkai prašo J. Bideno administracijos ištirti keturias Kinijos įmones, kurios, jų teigimu, dalyvauja „Ford“ planuojamoje baterijų gamykloje Mičigano valstijoje. Laiške tvirtinama, kad šios įmonės turi tiesioginius ryšius su Kinijos kariuomene, Kinijos komunistų partija ir Šiaurės Korėjos vyriausybe. Be to, laiške jos kaltinamos žmogaus teisių pažeidimais Kinijos Xinjiang regione. Gamykla sulaukė kritikos iš JAV įstatymų leidėjų dėl naudojimo Kinijos baterijų gamintojo</p>	<p>Chicago Business</p>

<p>CATL technologijų. Rugsėjo mėnesį du kongreso nariai pareikalavo iš „Ford“ dokumentų, susijusių su partneryste su CATL, ir grasino iškviešti „Ford“ generalinį direktorių Jimą Farley į Kongresą.</p>	
<p>Atleidimai. Pastaruoju metu stebima darbuotojų atleidimo banga didžiosiose technologijų kompanijose. „Amazon“ ir „Google“, „Riot Games“, „Ebay“, „Microsoft“ sumažino darbuotojų skaičių, „Apple“ uždarė 121 darbuotojo komandą San Diege, Kalifornijoje, ir nurodė darbuotojams, kad jie turi persikelti į Teksasą arba palikti įmonę. Kai kurie analitikai teigė, kad pastaruoju metu darbuotojų skaičiaus mažinimą technologijų sektoriuje lemia ir dirbtinio intelekto plėtra, ir išliekančios aukštos palūkanų normos, o tai reiškia, kad panašios rizikos gresia ir didžiųjų ekonomikos sričių darbuotojams. Vis dėlto, analitikų vertinimu, atleistų darbuotojų mąstas nėra toks didelis, kad galėtų iš esmės įtakoti šių įmonių veiklą.</p>	<p>ABC AP News LA Times</p>
<p>Startuoliai. Pastaruosius penkerius metus Čikaga pirmąją JAV pagal rizikos kapitalo remiamus startuolius, kuriuos įkūrė moterys ir užima antrą vietą pagal startuolius, kuriuos įkūrė ne baltaodžiai. Tokius duomenis pateikia 2023 m. Įkūrėjų įvairovės ataskaita, kurią parengė „Chicago: Blend“ ir ekonominės plėtros organizacija <i>World Business Chicago</i>. Miesto startuoliai pritraukė 2,9 mlrd. USD, iš kurių 36,5 proc. turėjo bent vieną moterį įkūrėją, o 24,4 proc. – ne baltaodį įkūrėją. Ataskaita pabrėžė būtinybę įvairinti investuotojų klasę.</p>	<p>Chicago Business</p>
<p>Logistika. JAV logistikos technologijų startuoliai (<i>Flexe, Uber Freight, Flexport, Transfix</i>) susiduria su neaiškia ateitimi, nes krovinių vežimo nuosmukis tęsiasi. Logistikos technologijų įmonių steigėjai, taip pat jų vadovai ir investuotojai sako, kad silpnos krovinių vežimo apimtys ir didelės palūkanų normos kai kurias įmones verčia atleisti darbuotojus. Dauguma startuolių kūrėsi jau iš anksto galvodami sparčią plėtrą, tuo tarpu praėjusių metų ketvirtąjį ketvirtį rizikos kapitalo investicijos į tiekimo grandinės technologijų pradedančiąsias įmones sumažėjo iki 780 mln. dolerių, palyginti su 5,2 mlrd. dolerių tuo pačiu ketvirčiu prieš dvejus metus.</p>	<p>WSJ</p>
<p>Nekilnojamasis turtas. Niujorko valstija planuoja mokėti kompensacijas būstų savininkams, kurie nuomoja vieno kambario gyvenamąsias patalpas, taip bandydama kovoti su benamyste ir sulėtinti dešimtmečius trunkantį mažų, pigių nuomojamų būstų skaičiaus mažėjimą. Pagal paskelbtą programą valstija išleis apie 50 mln. dolerių, kad padėtų nuomotojams suremontuoti ir atnaujinti apie 500 būstų, kad jie būtų tinkami gyventi ar parduoti. Niujorko valstijoje, ypač Niujorko mieste, būsto kainos išaugo, nes pastaraisiais dešimtmečiais nebuvo pastatyta pakankamai būstų. Būsto įperkamumo problemos prisidėjo prie rekordinio benamių skaičiaus, o šią krizę dar labiau sustiprino dešimtys tūkstančių migrantų, atvykusių per pastaruosius kelerius metus.</p>	<p>NY Times</p>

<p>Energetika, transportas, klimatas</p>	
<p>Energetika. Sausio 26 d. paskelbta, kad JAV įmonė „Controlled Thermal Resources Holdings Inc.“ pradeda statyti ličio gavybos ir geoterminės energijos jėgainę Saltono jūros pietinėje dalyje, daugiau kaip 250 km į pietryčius nuo Los Andželo. Numatoma, kad į projektą gali būti investuota ~28 mlrd. USD, jame dirbs iki 7940 darbuotojų. Projektas padės JAV pasiekti tokius tikslus, kaip sumažinti vidaus tiekimo grandinės rizikas, padidinti nacionalinį švarios energijos saugumą, stabilizuoti elektromobilių baterijų pakuočių kainas, prisidėti prie CO2 išmetimo mažinimo, pritraukti naują pramonę, inovacijas ir kapitalo investicijas, ir kt.</p>	<p>Imperial Valley Press</p>
<p>Elektromobiliai. <i>General Motors</i> (G.M.) atstovai pranešė, kad kompanijos pelno augimas, parduodant elektromobilius sumažėjo. visų pirma dėl akumuliatorių elementų, kurie buvo gaminami taip brangiai, kad dėl jų G.M. patyrė nuostolių iš elektrinių transporto priemonių, kuriose jie buvo sumontuoti. Teigiama, kad elementų kaina mažėja, o G.M. elektromobiliai ir sunkvežimiai taps pelningi</p>	<p>NY Times</p>

<p>antrąjį šių metų pusmetį. Keli automobilių gamintojai, įskaitant Tesla ir Ford Motor, sumažino kainas, reaguodami į silpnesnę, nei tikėtasi, baterijomis varomų automobilių paklausą.</p>	
<p>Oro uostai. Naujausi Federalinės aviacijos administracijos duomenys rodo, kad praėjusiais metais Atlantos Hartsfield-Jackson tarptautinis oro uostas aptarnavo daugiausia skrydžių – 775 818, antroje vietoje liko Čikagos tarptautinis O’Hare oro uostas su 720 582 skrydžiais. Atotrūkis tarp šių dviejų oro uostų vis didėja: 2023 m. Hartsfield-Jackson turėjo 8% daugiau skrydžių nei O’Hare, o 2022 m. skirtumas buvo tik 2 proc. Šio pokyčio priežastis – į O’Hare oro uostą skraido mažiau, bet didesni lėktuvai. Tuo tarpu kitame Čikagos oro uoste – Midway – skrydžių skaičius praėjusiais metais padidėjo 8%.</p>	<p>Chicago Business</p>
<p>„Boeing“. „United Airlines“ generalinio direktoriaus Scott Kirby teigimu, dėl nuolatinių „Boeing“ gamybos problemų, dėl kurių buvo sustabdyta daugybė „United Airlines“ lėktuvų, „Boeing“ reikia imtis realių veiksmų, kad atkurtų ankstesnę kokybės reputaciją. S. Kirby nepatiksliino, kokius lėktuvus aviakompanija galėtų įsigyti, tačiau pažymėjo, kad pasaulyje yra tik vienas „Boeing“ konkurentas – „Airbus“. „Boeing“ komercinių lėktuvų padalinio generalinis direktorius, atsiprašė už patirtus nuostolius ir užtikrino, kad bendrovė imasi pakeitimų. „United Airlines“ akcijos pabrango 6 proc. Bendrovė pranešė, kad per pirmąjį šių metų ketvirtį praras iki 85 centų už akciją, bet uždirbs 9–11 USD už akciją per visus 2024 m. „The Boeing Co.“ akcijos atpigo mažiau nei 1 proc.</p>	<p>Chicago Tribune</p>
<p>UPS planuoja 2024 metais atleisti 12 000 darbuotojų ir paskelbė šių metų pajamų prognozę, dėl kurios įmonės akcijų vertė smarkiai sumažėjo. Bendrovė taip pat užsiminė, kad įmonės valdomas „Coyote“ sunkvežimių krovinių tarpininkavimo verslas gali būti parduodamas. 2015 metais UPS Čikagoje įsikūrusią bendrovę įsigijo už 1,8 mlrd. USD. Įmonės generalinio direktoriaus Carol Tome teigimu, sumažinus bendrovės darbuotojų skaičių UPS sutaupys 1 mlrd. USD. Numatoma, kad darbo vietų mažinimas bus taip pat tarp vadovų ir rangovų, pranešė bendrovė. Taip pat nuo 2024 m. UPS darbuotojai sugrįš į darbą biure penkias dienas per savaitę. „United Parcel Service Inc.“ tikisi, kad 2024 m. pajamos sieks maždaug 92–94,5 mlrd. USD, o tai yra mažiau nei „Wall Street“ paskelbti lūkesčiai, kad įmonės pajamos viršys 95,5 mlrd. USD. Pajamos 2023 m. ketvirtąjį ketvirtį taip pat sumažėjo 7,8% iki 24,92 mlrd. USD.</p>	<p>Chicago Tribune</p>

<p>Žemės ūkio ir maisto pramonė</p>	
<p>Maisto kainos. JAV žemės ūkio departamentas (USDA) prognozuoja, kad 2024 m. maisto produktų kainų kilimas turi sulėtėti. Remiantis nauja „Food Price Outlook“ ataskaita, USDA prognozuoja, kad bakalėjos maisto kainos sumažės 0,4 proc., o restoranų maisto kainos padidės 4,7 proc. 2022–2023 m. labiausiai pabrango riebalai ir aliejai (9 proc.), po to seka cukrus ir saldumynai, grūdai ir duonos gaminiai bei perdirbti vaisiai ir daržovės.</p>	<p>USDA</p>
<p>JAV žemės ūkis. Sausio mėn. vykusio American Farm Bureau Federation (AFBF) metinio suvažiavimo metu JAV žemės ūkio sekretorius Tom Vilsack paskelbė apie 200 mln. USD finansavimą atsinaujinančios energijos ir vietinių trąšų projektams. Jis pabrėžė tendenciją žemės ūkyje: mažų ūkių nykimas ir turto konsolidavimas. Nuo 1981 m. JAV prarado 437 300 ūkių ir daugiau nei 141 mln. akrų dirbamos žemės. Apie 7,5 proc. JAV ūkių praėjusiais metais gavo 89 proc. visų ūkių pajamų, o tai reiškia, kad likę ūkiai, t.y. apie 2 mln., turėjo dalytis tik 11 proc. žemės ūkio gaunamų pajamų. JAV žemės ūkio sekretoriaus pavaduotoja Alexis Taylor AFBF metu pristatė USDA pastangas skatinti JAV žemės ūkio produktų eksporto galimybes. Prekyba reikšmingai prisideda prie žemės ūkio sektoriaus pelningumo – maždaug 20 proc. JAV žemės ūkio produktų eksportuojama. 89 proc. žemės ūkio pajamų sugeneruojama iš didelių ūkių. Šiai akimircai apie 60 proc. JAV žemės ūkio produkcijos nukreipta į 4 šalis: Kinija, Meksika, Kanada</p>	

<p>Japonija. Kinija kol kas išlieka didžiausia JAV žemės ūkio produktų rinka, nors tikrai turi nemažai iššūkių dėl maisto saugos ir kitų sertifikavimo elementų. Ekonomistai prognozuoja, kad 2024 m. JAV žemės ūkio produktų eksportas, kuris paprastai pelnytai didžiuojasi pertekliniu tiek vertės, tiek apimtys atžvilgiu, bus deficitinis ir sieks 30,5 mlrd. USD. Tai drastiškas nuosmukis, palyginti su 2011 m. užfiksuotu 44 mlrd. dolerių pertekliumi. Pasak ekspertų, tai tikrai precedento neturintis atvejis JAV žemės ūkiui ir jiems daugiausiai nerimo kelia eksporto sumažėjimas, nes iš esmės JAV importuoja ir eksportuoja daugiausiai skirtingus žemės ūkio produktus. USDA duomenimis, prognozuojama, kad 2024 m. kelių pagrindinių žemės ūkio produktų, įskaitant sojų pupeles, kviečius ir medvilnę, eksporto apimtys sumažės, o kukurūzų eksportas, palyginti su 2023 m. duomenimis, gali šiek tiek padidėti. Kalbant apie importą, sodininkystės produktai, daugiausia vaisiai ir daržovės, sudaro 50 proc. viso žemės ūkio produktų importo į JAV rinką. Per pastaruosius penkerius metus labai išaugo žemės ūkio produktų eksportas. Ir tai labai lėmė Meksika, kuri nuo 2018 m. padidino JAV produktų importą beveik 50 proc. Tačiau ekspertai lygindami pastarųjų metų prekybos duomenis kalba, kad eksportas į Kiniją ir Japoniją sumažėjo 21 proc. dėl pastaraisiais metais išaugusių JAV žaliavų kainų, kurias apsunkino stiprėjantis JAV doleris, ir dėl kurio JAV produktų eksportas tapo mažiau konkurencingas pasaulinėje rinkoje.</p>	
<p>Kaip žengti į JAV rinką. Europos Komisija šių metų pradžioje išleido dokumentą, kuris skirtas maisto produktų ir gėrimų gamintojams, norintiems patekti į JAV rinką. Čia yra pateikiama skirtingų produktų kategorijų analizė JAV rinkoje, patekimo į rinką procedūros ir strategijos, informacija apie intelektinės nuosavybės apsaugą, aptariami produktų ženklinimo klausimai ir kita aktuali informacija. Žr. nuorodą.</p> <p>Taip pat metų pradžioje Europos Komisija pradėjo iniciatyvą „More than Food“, kuria siekiama skatinti Europos žemės ūkio maisto produktų ir gėrimų žinomumą JAV. Kampanijoje bus pristatyti kai kurie geriausi ES produktai, siekiant informuoti vartotojus apie išskirtinę ES maisto produktų kokybę. Kampanija apims 2024 ir 2026 metų laikotarpį, per kurį bus rengiama eilė skirtingų veiklų ir priemonių. Lietuva taip pat dalyvauja šioje programoje. Plačiau apie minimą programą ir jos veiklas rasite čia.</p>	<p>EK</p>
<p>Vertybinių popierių birža. JAV žemės ūkio prekybos giganto Archer-Daniels-Midland Co. (ADM) akcijos nukrito 24,5% (daugiausiai per visą istoriją) po to, kai įmonė sustabdė savo finansų direktoriaus veiklą ir sumažino pelno prognozes, vykdydama tyrimą dėl savo apskaitos praktikos. Čikagoje įsikūrusi bendrovė pranešė, kad vasario pr. buvo suspenduotas Vikram Luthar, kuris buvo jos finansų direktorius nuo 2022 metų, ir jo pareigas laikinai užims Ismael Roig. ADM taip pat atideda ketvirtojo ketvirčio pelno skelbimą ir 2023 m. metinės ataskaitos ir 10-K formos pateikimą. Tyrimas buvo inicijuotas, gavus prašymą nuo JAV Vertybinių popierių ir biržos komisijos (SEC), ir yra susijęs su tuo, ką ADM aprašo kaip „intersegmentines operacijas“, susijusias su jo mitybos skyriumi, kuris gamina žmonių ir gyvūnų maisto ingredientus.</p>	<p>Chicago Business</p>

Parengė: Lietuvos ambasada JAV, Lietuvos generalinis konsulas Niujorke, Lietuvos generalinis konsulas Čikagoje, Lietuvos generalinis konsulas Los Andžele.